

КАДРОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ ТА МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В МИКОЛАЇВСЬКІЙ ОБЛАСТІ

У статті розглянуто аналіз кадрової ситуації в регіоні. Проаналізовано інформацію щодо основних професійно-вікових груп, аналізу регіонального забезпечення управлінськими кадрами, гендерного складу, рівня освіти та підвищення кваліфікації.

Ключові слова: *кадрова ситуація, професійно-вікові групи, кадрова політика.*

В статье рассмотрен анализ кадровой ситуации в регионе. Проанализирована информация относительно основных профессионально-возрастных групп, анализа регионального обеспечения управленческими кадрами, гендерного состава, уровня образования и повышения квалификации.

Ключевые слова: *кадровая ситуация, профессионально-возрастные группы, кадровая политика.*

In clauses(articles) the analysis of a personnel situation in region is. The analysed information: The basic professional age groups; the regional security upravlenchiskimi personnel; analiz regional gender policy; level of education and training.

Key words: *Personnel situation, professional age groups, personnel policy.*

Однією з важливих складових розвитку Української держави є кадрове забезпечення реформ, активізація і професіоналізм державних службовців, нарощування та конструктивне використання кадрового потенціалу в регіонах [1].

Уряд прагне до побудови сильної держави через сильні регіони. А для цього не лише в центрі, а й на місцях потрібні компетентні та ініціативні кадри.

Державна кадрова політика в регіоні повинна розглядатись як діяльність держави з регулювання її соціального, етнополітичного й економічного розвитку в просторовому (регіональному) аспекті. Відповідно, державна регіональна політика щодо кадрового забезпечення має будуватись диференційовано.

Розробка науково обгрунтованої державної кадрової політики є нагальною потребою українського суспільства, найважливішою передумовою зміцнення держави. Зазначена проблематика перебуває в полі зору багатьох учених, її різні аспекти досліджувалися у працях українських (В. Д. Бакуменко, Н. В. Грицяк, Т. Л. Жельок, В. М. Князєв, Г. І. Леліков, В. І. Луговий, Т. В. Мотренко, Н. Р. Нижник, О. Ю. Оболенський, В. М. Олуйко, С. М. Серьогін, Г. П. Ситник, В. М. Сорока, С. К. Хаджирадєва та ін.) і зарубіжних (Г. Атаманчук, М. Балогун, Г. Бертуччі, І. Василенко, Д. Вілмут, Б. Гурне, А. Гусєва, І. Крюгер, Ш. Линднер, Е. Литвинцева, Б. Литов, М. Майлс, Р. Маунтфілд,

Є. Охотський, Г. Райт, О. Турчинов та ін.) фахівців з державного управління.

Незважаючи на те, що в країні вже створені значні нормативно-правові засади щодо здійснення адміністративної реформи, організації державної служби, законодавчого визначення положень про місцеві державні адміністрації і органи місцевого самоврядування, процеси адміністративно-кадрових реформаций в регіонах відбуваються вкрай повільно. Необхідність управлінських реформаций в Україні викликана існуючими диспропорціями залишків минулих тоталітарних і сучасних демократичних управлінських систем, неузгодженістю їх з новим соціально-політичним курсом національного державотворення та неконструктивністю щодо переходу на шлях ринкової економіки [2].

Головна мета сучасної державної кадрової політики – забезпечити високий професіоналізм управлінського процесу кваліфікованими, активно діючими, добросовісними службовцями, здатними забезпечити відродження України. Ця політика покликана визначити шляхи, засоби і механізми кадрового забезпечення реформ, максимально ефективно використовувати кадровий інтелектуальний потенціал, вироблення принципів і критеріїв відбору та розстановки кадрів за об'єктивними даними, стимулюючи їх службове і професійне зростання.

Ситуація з кадрами вкрай важка через об'єктивні обставини: недостатньо високий авторитет роботи в державному управлінні, невідповідність якості послуг запитам населення, а також корупція, якою просякнуте суспільство, та не зовсім ясна перспектива державної служби. Важливим є і матеріальний фактор – низька заробітна плата держслужбовців.

Однією з основних проблем у сфері кадрової політики є удосконалення національної системи професійної підготовки з урахуванням реальних потреб у персоналі у сфері державного управління.

Згідно з проектом Стратегії державної кадрової політики України, серед основних проблем у сфері кадрової політики, які потребують невідкладного вирішення, є такі:

– по-перше, невідповідність державної кадрової політики вимогам трансформаційних процесів у державі. Значна частина наявного кадрового корпусу державного управління та місцевого самоврядування не готова до роботи в умовах сьогодення і на перспективу;

– по-друге, недосконалість законодавчої бази, яка не надає процесам управління персоналом правової обґрунтованості, врегульованості та захищеності, не враховує європейські стандарти в кадровій сфері;

– по-третє, відсутність стратегічного спрямування щодо підготовки персоналу відповідно до потреб суспільства, яке передбачає кваліфіковане здійснення прогнозування, планування, постійне оцінювання ситуації з персоналом у країні;

– по-четверте, непорядкованість, слабка функціональна визначеність структур щодо роботи з персоналом, недостатня кваліфікація персоналу кадрових служб, що веде до неефективності, неузгодженості підходів у кадровому менеджменті на всіх рівнях. Такий стан заважає активній професіоналізації багатьох видів економічної діяльності, професійній самореалізації людей практично в усіх сферах суспільного виробництва. Державна кадрова політика повинна спиратися на потужну систему щодо роботи з персоналом, сучасні технології з управління персоналом [3].

Згідно зі статистичним бюлетенем, виданим Головним управлінням статистики у Миколаївській області та відповідно до Закону України «Про державну службу», статус державного службовця в області станом на 31 грудня 2009 року мали 7,9 тис. осіб. Кількість посадових осіб органів місцевого самоврядування, права на службу яких регулюються Законом України «Про службу в органах місцевого самоврядування», на цю дату склала 2,6 тис. осіб (табл. 1).

Таблиця 1

Динаміка кількості державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (на кінець року, осіб)

Роки	Усього	В тому числі	
		керівники	спеціалісти
2003	8947	2922	6025
2004	9280	2812	6468
2005	9303	3040	6263
2006	9528	3045	6483
2007	9936	3253	6683
2008	10268	3332	6936
2009	10478	3364	7114

Кількість державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на кінець року

За 2009 рік загальна кількість службовців обох зазначених категорій зросла на 2 % і на 31 грудня 2009 року становила 10,5 тис., або 4,2 % від кількості працівників, зайнятих на підприємствах, в установах і організаціях області, без урахування найманих працівників статистично малих підприємств та зайнятих громадян у підприємств.

Приріст кількості працівників відбувся здебільшого за рахунок зміни штатного розкладу, створення нових посад і надання у звітному році статусу державного службовця працівникам, а також за рахунок прийнятих на період відсутності працівників, які перебувають у відпустках по догляду за дитиною в управліннях та відділах райдержадміністрацій, радах міст обласного значення, районних у містах радах, судовій аміністрації, в управліннях та відділах Держкомзему.

Протягом 2009 року було прийнято 1,3 і вибуло 1,1 тисячі державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Найбільш активно рух кадрів здійснювався в управліннях та відділах райдержадміністрацій, де за рік 156 осіб вибуло та 157 осіб були прийняті, в управліннях юстиції – відповідно 116 та 141 осіб, в радах міст обласного підпорядкування – 84 та 110 осіб, управліннях та відділах Держкомзему – 18 і 119 осіб.

Найбільша кількість працівників обох обстежуваних категорій зосереджена в м. Миколаєві – 4,2 тис. осіб, що зумовлено розташуванням в обласному центрі установ і організацій управлінь міського і обласного рівнів. Найменшу їх кількість зафіксовано в м. Очакові – 88 особи, у решті міст та районів кількість держслужбовців та посадових осіб місцевого самоврядування коливалася від 229 осіб – у Врадівському районі до 370 осіб – у Жовтневому (табл. 2).

Таблиця 2

Кількість державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування на кінець 2009 р.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	
							осіб	у % до попереднього року
Область	8947	9280	9303	9528	9936	10268	10478	102,0
міста								
Миколаїв	3845	3642	3634	3755	3956	4133	4198	101,6
Вознесенськ	200	212	218	216	225	239	251	105,0
Очаків	68	71	74	73	80	83	88	106,0
Первомайськ	202	208	222	246	267	292	310	106,2
Южноукраїнськ	236	267	249	244	260	263	267	101,5
райони								
Арбузинський	201	223	230	241	240	241	248	102,9
Баштанський	261	279	271	277	293	302	315	104,3
Березанський	212	228	233	251	255	272	272	100,0
Березнегуватський	202	223	225	235	236	241	246	102,1
Братський	203	220	214	223	237	246	247	100,4
Веселинівський	202	217	221	230	235	243	244	100,4
Вознесенський	248	289	305	301	305	305	310	101,6
Врадіївський	202	207	210	214	221	223	229	102,7
Доманівський	204	217	213	221	230	240	236	98,3
Сланецький	184	210	210	209	215	218	232	106,4
Жовтневий	265	309	322	337	352	359	370	103,1
Казанківський	225	239	247	255	255	262	265	101,1
Кривоозерський	242	281	277	278	290	294	298	101,4
Миколаївський	230	268	270	278	293	296	297	100,3
Новобузький	237	262	255	264	270	278	289	104,0
Новоодеський	264	283	280	291	303	305	310	101,6
Очаківський	230	264	272	276	286	299	303	101,3
Первомайський	293	337	330	308	308	307	315	102,6
Снігурівський	291	324	321	305	324	327	338	103,4

Кількість державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування по містах та районах у 2003-2009 роках

На кінець 2009 року посади керівників обіймали 2,2 тис. державних службовців, або 28,1 % їхньої загальної кількості, в органах місцевого самоврядування їх кількість дорівнювала 1,2 тис. осіб, або 44,4 %.

За гендерним складом серед службовців переважали жінки. Їх кількість становила 8,3 тис. осіб або 79,1 % загальної кількості. Найбільш значною частка жінок була в органах прокуратури – 94,4 %, статистики – 94,1 %, пенсійного фонду – 93,2 %,

інспекції з контролю за цінами – 92,9 %, Державному казначействі – 88,6 % та в центрах зайнятості – 87,1 %.

Частка жінок, зайнятих на посадах спеціалістів, склала 59,6 %, на керівних посадах – 20,1 %. Посаду керівника обіймала кожна четверта жінка у державній службі, у місцевому самоврядуванні – кожна третя. Серед чоловіків, навпаки, питома вага керівників була набагато вищою. Із загального числа чоловіків – державних службовців кожний третій обіймав посаду керівника, у місцевому самоврядуванні – кожний другий (табл. 3, 4).

Таблиця 3

Кількість державних службовців за статтю по категоріях посад на 31.12.09 р.

	Усього, осіб	Жінки		Чоловіки	
		осіб	у % до облікової кількості державних	осіб	у % до облікової кількості державних
Облікова кількість штатних працівників – усього	7885	6282	79,7	1603	20,3
Керівники	2214	1584	71,5	630	28,5
з них мають категорії посад: першу	1	–	–	1	100,0

Закінчення табл. 3

другу	2	1	50,0	1	50,0
третю	30	9	30,0	21	70,0
четверту	168	84	50,0	84	50,0
п'яту	672	496	73,8	176	26,2
шосту	1341	994	74,1	347	25,9
<i>Спеціалісти</i>	5671	4698	82,8	973	17,2
з них мають категорії посад:					
другу	–	–	–	–	–
третю	–	–	–	–	–
четверту	6	6	100,0	–	–
п'яту	485	340	70,1	145	29,9
шосту	2426	1989	82,0	437	18,0
сьому	2754	2363	85,8	391	14,2

Переважає більшість державних службовців, які обіймали посади керівників і спеціалістів (82,7 %) мали найнижчі категорії посад – шосту та сьому, також значною ця група була і серед посадових осіб місцевого самоврядування (57 %).

Майже три чверті державних службовців – 6,1 тис. осіб (76,8 %) мають повну вищу освіту та близько чверті – 1,7 тис. осіб (22 %) – базову вищу. Подібна ситуація щодо рівня освіти відзначається і в органах місцевого самоврядування, де

повну вищу освіту мають 1,8 тис. осіб (69,9 %), базову вищу, майже удвічі менше – 0,8 тис. осіб (29,2 %). Науковий ступінь на кінець року мали 21 державний службовець і 2 посадові особи в органах місцевого самоврядування (рік тому, відповідно, 13 і 3), вчене звання мали 5 державних службовців, із яких 3 мали звання професора, і 1 посадова особа – в органах місцевого самоврядування (тоді як рік тому – 3 державні службовці, з яких 3 – професори, табл. 5).

Таблиця 4

Кількість посадових осіб місцевого самоврядування за статтю по категоріях посад на 31 грудня 2009 року

	Усього, осіб	Жінки		Чоловіки	
		осіб	у % до облікової кількості посадових осіб відповідної категорії посад	осіб	у % до облікової кількості посадових осіб відповідної категорії посад
Облікова кількість штатних працівників – усього	2593	2007	77,4	586	22,6
<i>Керівники</i>	1150	780	67,8	370	32,2
з них мають категорії посад					
першу	1	1	100,0	–	–
другу	2	–	–	2	100,0
третю	34	6	17,6	28	82,4
четверту	349	131	37,5	218	62,5
п'яту	636	543	85,4	93	14,6
шосту	128	99	77,3	29	22,7
<i>Спеціалісти</i>	1443	1227	85,0	216	15,0
з них мають категорії посад					
другу	–	–	–	–	–
третю	–	–	–	–	–
четверту	–	–	–	–	–
п'яту	93	75	80,6	18	19,4
шосту	806	726	90,1	80	9,9
сьому	544	426	78,3	118	21,7

Кількість державних службовців за рівнем освіти по категоріях посад на 31 грудня 2009 року

	Облікова кількість працівників, які мають								Кількість працівників, які здобули вищу освіту у звітному році		
	повну вищу освіту		неповну, базову вищу освіту		науковий ступінь		вчене звання		осіб	з них рівень магістра за напрямом підготовки «Державне управління»	
	осіб	у % до облікової кількості працівників відповідної категорії	осіб	у % до облікової кількості працівників відповідної категорії	осіб	з них докторів наук	осіб	з них професорів		в НАДУ	в інших ВНЗ
Облікова кількість штатних працівників – усього	6056	76,8	1734	22,0	21	4	5	3	151	1	33
<i>Керівники</i>	1962	88,6	248	11,2	15	4	5	3	38	1	13
з них мають категорії посад											
першу	1	100,0	–	–	1	1	1	1	–	–	–
другу	2	100,0	–	–	–	–	–	–	1	–	–
третю	30	100,0	–	–	1	1	1	1	1	–	–
четверту	149	88,7	16	9,5	10	2	3	1	1	–	–
п'яту	632	94,0	40	6,0	1	–	–	–	12	–	1
шосту	1148	85,6	192	14,3	2	–	–	–	23	1	12
<i>Спеціалісти</i>	4094	72,2	1486	26,2	6	–	–	–	113	–	20
з них мають категорії посад											
другу	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
третю	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
четверту	5	83,3	1	16,7	–	–	–	–	–	–	–
п'яту	414	85,4	64	13,2	2	–	–	–	7	–	1
шосту	1871	77,1	479	19,7	4	–	–	–	43	–	10
сьому	1804	65,5	942	34,2	–	–	–	–	63	–	9

У 2009 році спостерігалось зниження активності установ і організацій органів управління щодо підвищення кваліфікації своїх кадрів. На кінець 2009 року кількість осіб, які підвищили кваліфікацію, склала 1 тис., з яких 0,7 тис. – державні службовці, решта – посадові особи місцевого самоврядування. Безумовно, це недостатньо, тому що за умови таких щорічних темпів охоплення навчанням, кожний працівник зможе підвищити кваліфікацію 1 раз на 10 років при нормативно встановленій періодичності – 1 раз на 5 років (табл. 6).

Із загальної кількості державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за 2009 рік підвищили кваліфікацію 0,5 тис. керівників (15 %) та 0,5 тис. спеціалістів (7,5 %). Найбільш активно підготовка та підвищення кваліфікації кадрів здійснювалась у національному банку і

Державному управлінні екології та природних ресурсів, де нею було охоплено кожного другого держслужбовця, в Державних службах карантину рослин, екологічної інспекції, в центрах зайнятості – кожного четвертого, в апараті міських, районних у містах радах та їх виконавчих комітетах – кожного п'ятого.

Модернізація системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування є одним із основних напрямків реформування державного управління, яке в умовах кризових явищ має розглядатися як головний чинник ефективності соціально-економічних реформ. У ст. 4. Закону України «Про державну службу» визначено, що право на державну службу мають громадяни України, які одержали відповідну освіту і професійну підготовку. Потрібно замінити «відповідну освіту» на «відповідну вищу освіту» [5].

Кількість державних службовців, які підвищили кваліфікацію за категоріями посад у 2009 році

	Усього			з них						
	видано направлень, одиниць	навчено праців- ників, осіб	у % до загальної кількості праців- ників	в Україні				за кордоном		
				усього	у тому числі пройшли навчання за напрямком підготовки «Державне управління» за програмами			усього	з них у порядку надання міжна- родної технічної допомоги	
усього	профе- сійними	тема- тичних се- мінарів	стажу- вання	усього						
Облікова кількість штатних працівників – усього, осіб	861	754	9,6	752	716	206	506	4	2	1
<i>Керівники</i>	387	329	14,9	327	325	85	240	–	2	1
з них мають категорії посад першу	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
другу	1	1	50,0	–	–	–	–	–	1	–
третю	6	3	10,0	3	4	–	4	–	–	–
четверту	43	33	19,6	33	32	5	27	–	–	–
п'яту	191	153	22,8	152	154	24	130	–	1	1
шосту	146	139	10,4	139	135	56	79	–	–	–
<i>Спеціалісти</i>	474	425	7,5	425	391	121	266	4	–	–
з них мають категорії посад другу	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
третю	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
четверту	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–
п'яту	67	52	10,7	52	50	18	31	1	–	–
шосту	184	156	6,4	156	125	43	79	3	–	–
сьому	223	217	7,9	217	216	60	156	–	–	–

Для того, щоб забезпечити високий рівень професійної компетентності управлінських кадрів упродовж усієї їхньої професійної діяльності, необхідно здійснити перехід до безперервного навчання фахівців у сфері державного управління.

Однак ще не до кінця вирішені проблеми кадрової ситуації в регіоні. Вони потребують подальшого дослідження, розвитку та впровадження до життя.

Важливу роль у запровадженні змін має зіграти затвердження та поетапна реалізація розробленої Концепції програми модернізації системи професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, яка враховує загальні тенденції кращого світового досвіду щодо розвитку персоналу органів влади та орієнтується на удосконалення вітчизняної мережі навчальних закладів системи професійного навчання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Оболенський О. Ю. Державна служба : [навч. посібник] / О. Ю. Оболенський. – К. : КНЕУ, 2003. – 344 с.
2. Олуйко В. М. Державна кадрова політика в регіоні України: формування і реалізація : автореферат дисертації / В. М. Олуйко. – К., 2001.
3. Проект Стратегії державної кадрової політики [Електронний ресерс]. – Режим доступу: http://www.guds.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=326345&cat_id=326250.
4. Державні службовці та посадові особи місцевого самоврядування у Миколаївській області в 2009 році : Статистичний бюлетень. – Миколаїв, 2010.
5. Закон України про державну службу [Електронний ресерс]. – Режим доступу: // www.rada.kiev.ua.

Рецензенти: Іванов М. С. – д.політ.н., професор;
Євтушенко О. Н. – к.політ.н., доцент